

In dit nummer

Agenda	Pagina 1
Kleurrijk Fryslân volgen?	Pagina 1
Kleurrijke inspiratie	Pagina 1
Van het bestuur	Pagina 2
Mogen wij ons voorstellen?	Pagina 2
Bijeenkomst Kleurrijk Vieren	Pagina 3
Symposium 'Verbinding'	Pagina 5
Sabbatviering in Reduzum	Pagina 8
Boekbespreking	Pagina 9
Zorgen om het Sinterklaasfeest	Pagina 10
Hoe zien religies geweld?	Pagina 14
Team Bruggen Bouwen Leeuwarden	Pagina 14
We gaan weer Zingen!	Pagina 15
Vredeswake	Pagina 16
Van de redactie	Pagina 16
Redactie	Pagina 16

Platform Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân
Sinds 1994

Bonifatiusplein 21a, 8911 JT Leeuwarden

www.kleurrijkfryslan.nl

info@kleurrijkfryslan.nl

IBAN: NL58INGB0003208706

KvK nr.: 01093819

Kleurrijk Fryslân volgen?

Website: [Kleurrijk Fryslân](http://www.kleurrijkfryslan.nl)

Facebook: [Facebook pagina Kleurrijk Fryslân](#)

Twitter: [@KleurrijkFrysla](#)

YouTube: [Kleurrijk Fryslân](#)

Agenda

• 15 februari 2020

Heidag nieuw bestuur Kleurrijk Fryslân.

• 8 maart 2020

Vrouwendag (alleen voor vrouwen) bij Stichting Cultureel Centrum Mahatma Gandhi (SCCMG), Oldegalileë 129 in Leeuwarden van 14.30 – 20.00 uur.

• 16 maart 2020

Afscheid Matendo Makoti, bestuurslid Kleurrijk Fryslân en Sandra Roza, voorzitter Kleurrijk Fryslân in het Titus Brandsmahuis van 17.30 – 19.00 uur.

• 21 maart 2020

Bijeenkomst Kleurrijk Ontmoeten op de Internationale Dag tegen Racisme en Discriminatie met als thema **'Accepteer ik het leven zoals het is?'** van 18.30 – 21.00 uur in de Grote- of Jacobijnerkerk, Jacobijnerkerkhof 95, 8911 EP Leeuwarden.

• 5 mei 2020

Kleurrijke wandeling, waarbij het bevrijdingsvuur uit Wageningen wordt opgehaald in de Prinsentuin in Leeuwarden en mogelijk een extra bijeenkomst Kleurrijk Ontmoeten in de oude Synagoge? Wordt nog onderzocht!

• 21 september 2020

Bijeenkomst Kleurrijk Ontmoeten op de Internationale Dag van de Vrede bij SCCMG, Oldegalileë 129 in Leeuwarden van 18.30 – 21.00 uur.

• Oktober/november 2020, inspiratiebijeenkomst voor vrijwilligers Kleurrijk Fryslân.

• 10 december 2020

Activiteit in samenwerking met Amnesty International, in het kader van 'Dag van de mensenrechten'.

Kleurrijke inspiratie

door Sandra Roza

'Wees de verandering die je in de wereld wilt zien'. Mahatma Gandhi

Van het bestuur

door Sandra Roza (ex-voorzitter)

In het kader van het 25 jarige jubileumjaar van Kleurrijk Fryslân zijn er een aantal activiteiten opgezet, waarin 'Verbinding' centraal stonden, zoals o.a. de gastlessen in Vrede, Walk of Peace en Kleurrijk Vieren in Lemmer en een symposium met deelname vanuit verschillende religies en levensbeschouwingen in Leeuwarden. De activiteiten werden goed bezocht en blijven nog steeds hard nodig.

Afgelopen half jaar was ook een zeer enerverende tijd voor Kleurrijk Fryslân. Door vele inspanningen is het ons gelukt om alle vacatures binnen het bestuur te vervullen.

Per 1 februari zijn de open vacatures vervuld als volgt, Dick Liefink nieuwe voorzitter, Naima Zoundri vice voorzitter en Raaghni Djasai nieuwe secretaris.

Op 20 november jl. is Matendo Makoti uitgetreden en Sandra Roza per 2 februari jl.

We verdwijnen niet helemaal uit beeld, maar blijven actief als vrijwilliger in de werkplaats van Kleurrijk Fryslân. Op 16 maart a.s. is er vanuit het bestuur een officiële afscheid van ons van 17.30 - 19.00 uur in het Titus Brandsmahuis. U bent uitgenodigd om afscheid te komen nemen van ons als bestuurslid.

Op de heidag op 15 februari a.s. gaat het nieuwe bestuur nader kennismaken met elkaar, strategieën uitzetten, het meerjarenbeleidsplan en het activiteitenjaarplan voor Kleurrijk Fryslân vaststellen. Graag wens ik als afzwaaiende voorzitter langs deze weg het nieuwe bestuur veel wijsheid, heel veel succes en een kleurrijke toekomst toe!

Mogen wij ons voorstellen?

door Dick Liefink, Raaghni Djasai en Naima Zoundri

Dick Liefink vervult sinds 1 februari 2020 de taak van interim-voorzitter van Kleurrijk Fryslân.

Het nieuwe bestuur heeft het komend jaar uitgetrokken voor het vinden van een nieuwe koers voor de interreligieuze dialoog in Friesland.

Op 15 februari zullen op een speciale "heidag" de verschillende mogelijkheden van de Stichting worden verkend. De uitkomst zal moeten leiden tot een nieuwe agenda van activiteiten voor 2020 en 2021. Dick Liefink heeft uitgebreide bestuurlijke ervaring ook in de interreligieuze dialoog. Zo leidde hij het Platform Religie en Levensbeschouwing in de provincie Groningen dat samen met de gemeente Groningen een grootschalig compassie project uitvoerde vanuit de inspiratie van de theologe Karin Armstrong. Hij was jarenlang bestuursvoorzitter van het katholiek onderwijs in Friesland en is op dit moment leider van het Soeficentrum Friesland.

Raaghni Djasai, nieuwe secretaris van Kleurrijk Fryslân per 1 februari 2020.

Via mijn Hindoestaanse achterban ben ik gevraagd als nieuw bestuurslid, c.q. Secretaris. Ik was erg verrast, ik ben jong en woon nog niet extreem lang in Leeuwarden.

Maar, ik voelde me erg dankbaar en vereerd. Met veel plezier sluit ik aan bij Kleurrijk Fryslân en ik wil graag even de gelegenheid nemen om mijzelf aan u voor te stellen.

Ik ben Raaghni Djasai, 28 jaar oud en woon sinds begin 2017 in Leeuwarden. Mijn vriend en ik zijn beiden Surinaams-Hindoestaans en zijn al bijna negen jaar een koppel. In een gezin van uiteindelijk 5, ben ik geboren in Enschede, en kwam daarna te wonen in Appingedam en Assen. In elke plaats kwam ik er steeds meer achter hoe divers onze maatschappij is en hoeveel mooie

verschillende culturen er in Nederland zijn.

Hoe mooi is het dat ik nu kan meewerken aan een samenleving waarin we allemaal samen komen en elkaar met open armen kunnen ontvangen?

Ik werk als jurist bij Slachtofferhulp Nederland en ik ben vrijwilliger voor Stichting Cultureel Centrum Mahatma Gandhi. Ik hoop dat ik met mijn rugzak aan kennis en ervaring op diverse vlakken, een waardevolle bijdrage kan leveren aan Kleurrijk Fryslân. Tot gauw!

Naima Zoundri, Vice Voorzitter van Kleurrijk Fryslân per 1 februari 2020.

Mijn naam is Naima Zoundri. Ik ben 48 jaar geleden geboren in een prachtig dorp in het Noorden van Marokko. Inmiddels 44 jaar woonachtig in Harlingen, ook een prachtige stad aan de Waddenzee. Ik woon hier met mijn man en onze 2 jongste kinderen. Onze oudste dochter is uit huis. Ik ben opgegroeid in een gezin van 7 kinderen. Dit is altijd heel gezellig geweest en is het nog. We zijn tweetalig opgevoed en met de Islam als religie.

Momenteel ben ik werkzaam als zelfstandige en probeer ik mensen te helpen die geldzorgen hebben. Langdurige geldzorgen kunnen stressvol zijn en uiteindelijk ook ziekmakend. Hiervoor heb ik geruime tijd gewerkt als Maatschappelijk werker in Leeuwarden.

Het iets kunnen betekenen voor je medemens waardoor er een positieve verandering ontstaat en daarmee verandert er ook iets in de directe omgeving van degene, is waar het voor mij om draait in het leven. Dit is een van de redenen waarom ik recent bestuurslid ben geworden van Kleurrijk Fryslân. Ik mag vanaf 1 februari dit jaar als vice voorzitter bij deze stichting aan de slag. Ik heb er veel zin in om samen met de overige leden, betrokkenen en vrijwilligers deze stichting de komende tijd verder te helpen.

Bijeenkomst Kleurrijk Vieren 'Vrede verbindt over grenzen', 21 september 2019

door Sandra Roza

Voor deze bijeenkomst op de Internationale Dag van de Vrede, waren we te gast op het Zuyderzee Lyceum in Lemmer. Het was bijzondere bijeenkomst in vele opzichten. Deze bijeenkomst kwam tot stand in samenwerking met de samenwerkende geloofsgemeenschappen Lemmer, het Zuyderzee Lyceum en de samenwerkende koren (het koor Intermezzo, het koor Apostolisch Genootschap en het Gospelkoor Salvation) uit Lemmer. We waren ook zeer verheugd dat burgemeester Fred Veenstra vanuit de gemeente Fryske Marren kwam spreken en als eerste het Manifest 'Frede Fan Fryslân' ondertekende. Tevens verraste de burgemeester mij (Sandra Roza) door mij te benoemen tot

Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Het was iets waar ik totaal niet op had gerekend, maar was erg fijn om te zien dat al mijn vrijwilligerswerk werd gewaardeerd.

Voorafgaande aan de bijeenkomst was er een 'Walk of Peace' langs gedenkwaardige plekken in Lemmer, waar ook velen aan deelnamen. Tevens gaven we in de voorafgaande week op 17, 18 en 19 september gastlessen over vrede aan de klassen 1 t/m 3 van het Zuyderzee Lyceum.

Friesch Dagblad, 19 september 2019, pagina 24.

Niet bang zijn en de hand naar elkaar uitsteken

Vredeslessen op het Zuyderzee Lyceum in Lemmer

Nynke Brinisma

Lemmer | Links en rechts begint een aantal leerlingen heimelijk te giechelen. Met hun hand voor hun mond proberen ze hun aandacht op het scherm te houden. Vwo 3 van het Zuyderzee Lyceum in Lemmer kijkt naar beelden van een imam die een gebed reciteert. Sandra Roka, voorzitter van de Stichting Platform Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân (kortweg Kleurrijk Fryslân), lijkt niet in het minst van haar stuk gebracht. Als je zoets eigenlijk nooit ziet, is het inderdaad een heilige tekst.

Elk jaar organiseert Kleurrijk Fryslân de bijeenkomsten Kleurrijk Vieren op de Internationale Dag van de Vrede, die op 21 september valt. Wat deze editie bijzonder maakt, is dat Kleurrijk Fryslân dit jaar het 25-jarig bestaan viert. De stichting wil met een levensbeschouwelijke invalshoek een bijdrage leveren aan de

multiculturele samenleving met respect voor identiteit en op basis van gelijkwaardigheid.

Om dit jaar groots uit te pakken is de stichting een samenwerking aangegaan met coöpererende geloofsgemeenschappen in Lemmer en het Zuyderzee Lyceum in Lemmer, waar deze week gastlessen worden gegeven. Het thema van dit jaar: Vrede verbindt over grenzen.

Respect

Sandra Roka laat de kinderen een half uur durende video zien van een bijeenkomst in een moskee, die naar aanleiding van de Dag tegen Racisme en Discriminatie werd gehouden. Afgewoordigden van het universeel-sociale, jodendom, hindoeïsme, christendom, boeddhisme en islam kwamen in 2016 bij elkaar in een moskee om hun geloof uit te dragen en elkaar aan te horen. „Dit soort bijeenkomsten bewerkstelligen respect voor mensen met een ander geloof of levensbeschouwing en daarom leek het me geschikt om de video hiervan in de gastlessen te laten zien”, lacht Roka toe.

Om ervoor te zorgen dat de kinderen hun aandacht een beetje bij de video houden, vertelt e eraf en toe wat bij. Bijvoorbeeld hoe bijzonder het is dat een christelijk koor in de moskee zingt. „Zijn jullie wel eens in een moskee geweest”, vraagt Roka. Een meisje voor in de klas knikt, terwijl de rest binnensmonds 'nee' mompelt.

Nadat de video is afgelopen vraagt Roka hoeveel kinderen gelovig zijn. Een handjevol leerlingen steekt de hand op. Een meisje vertelt dat ze christelijk is opgevoed, maar dat ze er niet veel mee doet. Dat hoeft volgens Roka ook niet. „Je hoeft een geloof heus niet per se aan te hangen, maar het is wel belangrijk om respect voor elkaar op te brengen. Je hoeft niet bang te zijn voor mensen met een andere levensbeschouwing. Het is juist mooi om je hand naar elkaar uit te steken.”

De leerlingen blijven in eerste instantie wat stil, maar na de les wordt er nagepraat. „Wat zaten jullie te lachen zeg”, roept een jongen naar twee meisjes. „Ik had heus wel respect voor die imam hoor”, antwoordt

Sandra Roka, voorzitter van Kleurrijk Fryslân, geeft een gastles aan leerlingen van het Zuyderzee Lyceum in Lemmer. Foto: Simons Hleskar

een van de meisjes. „Maar het klonk gewoon wat gek.”

Walk of Peace

Vandaag kunnen de leerlingen meedoen met een Walk of Peace. Zaterdagavond, op de Internationale Dag

van de Vrede, vindt de bijeenkomst Kleurrijk Vieren plaats met dialoogtafels van de verschillende geloof- en levensbeschouwelijke groepen, die is bij te wonen op de school. Voorafgaand is een tweede Walk of Peace, die langs de oorlogsgnaven

van de Algemene Begraafplaats in Lemmer gaat. Burgemeester Fred Veenstra tekent daar als eerste burgemeester het manifest *Frede fan Fryslân*. „We willen alle burgemeesters uitnodigen om dit te tekenen”, aldus Roka.

De verschillende levensbeschouwingen hadden zich voor deze avond vanuit hun heilige boeken, geschriften en manifest goed voorbereid op het thema 'Vrede verbindt over grenzen'. Ook de samenwerkende koren hadden hun beste beentjes voor gezet.

In een gemoedelijke sfeer hebben we de verschillende verhalen van de vertegenwoordigers tot ons genomen. Vervolgens gingen de gasten onder het genot van lekkere hapjes en een kopje koffie/thee of glaasje fris met de vertegenwoordigers in dialoog. Wat vele leuke gesprekken opleverde. Telkens weer merken we, dat het nog steeds nodig is om deze bijeenkomsten te blijven houden. Om te laten zien dat het mogelijk is, om met verschillende religies en levensbeschouwingen naast elkaar een bestaan te hebben met respect voor elkaar. Het was een zeer inspirerende bijeenkomst!

Symposium 'Verbinding'

door Sandra Roza

In het kader van het 25 jarig bestaan van het Platform Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân gaven we in samenwerking met de stichting AMORC een vervolg aan de activiteiten in het kader van de lepen Mienskip van de Culturele Hoofdstad (LF2018) in het SYMPOSIUM 'VERBINDING'.

We kunnen terugkijken op een mooie, waardevolle en een zeer geslaagde bijeenkomst, waarin de deelnemers vanuit verschillende levensbeschouwingen bereid waren om veel met elkaar te delen. In onderstaande krantenartikelen is te zien, wat deze symposium teweeg heeft gebracht.

Friesch Dagblad, 30 september 2019, pagina 8.

Ware verbinding met elkaar begint vanuit kwetsbaarheid

Nog niet eerder waren er in Fryslân zoveel verschillende religies bijeen, gisteren in de doopsgezinde kerk in Leeuwarden. Het begin van een interreligieuze dialoog en samenwerking.

Lodewijk Born

Leeuwarden | Het leverde een bijzonder beeld op, gisteren in de doopsgezinde kerk in Leeuwarden. Sandra Roza, voorzitter van het Platform Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân, riep aan het begin alle sprekers én allen die ervoor hadden gezorgd dat het Symposium Verbinding gehouden kon worden, naar voren. Een indrukwekkende rij mensen stelde zich op voor de kansel - en werd in de bloemetjes gezet. „Omdat ik weet dat dit na afloop toch niet meer gaat lukken”, grapt Roza, die zelf onlangs nog geridderd werd.

Niet eerder waren er zoveel verschillende religies uit Fryslân op een gezamenlijke bijeenkomst. „Wij vinden dit echt geweldig”, aldus Roza.

Culturele hoofdstad

De bijeenkomst was een initiatief van het jubilerende Kleurrijk Fryslân (het platform bestaat 25 jaar) en de orde AMORC Rozekruisers. Geïnspireerd door de bezieling die voortgekomen is uit de 'lepen Mienskip-gedachte' van het Culturele Hoofdstad-jaar LF2018 heeft dit geleid tot nieuwe initiatieven én samenwerking.

Dus waren er gisteren vertegenwoordigers vanuit bijvoorbeeld de antroposofie (Henk Verhoeg), Asha Autar (hindoeïsme), christendom (Pieter Lootsma), maar ook het Apostolisch Genootschap (George Gelauff). Acht sprekers die, zoals Hessel Rolsma (AMORC) het treffend zei, iets lieten zien van wat er schuil gaat achter de namen van al die gezindten. Bij de workshops waren ook nog baha'i, doopsgezinden, humanisten en Odd-Fellows.

Doel van de bijeenkomst: een waardevol signaal afgeven in een tijd waarin er soms weinig voor nodig is om groepen én mensen tegen elkaar op te zetten. „Wij zoeken verbinding. Als er geen 'wij' en 'zij' meer is, maar 'wij'. Dan zijn we allen wij. Het doel is van elkaar leren, gedachten uitwisselen”, aldus Roza. Daarbij voor ogen houdend dat de religies echt wel ver-

schillend zijn. „Die verschillen respecteren we, maar er zijn ook vele overeenkomsten.”

Burgemeester Roel Sluiter van Harlingen verzorgde de hoofdlezing. Hij vertelde dat hij ooit zendeling wilde worden. Maar het werd uiteindelijk de politiek. Hij gaf voorbeelden van de verharding in de samenleving en zijn grote zorgen daarover. „Wanneer denken we eens: hoe lang laten we dit nu allemaal gebeuren? Hoe lang gaat dit nog door? Hoe veel verder gaat dit nog door?”

Hij schetste hoe er tot in de jaren zestig een verzuilde samenleving was. „Tegen mensen van andere zuiden gedroeg je je gepast en netjes maar de afstand was enorm en het wantrouwen tegen de ander levensgroot.” Toen kwam de omslag met de vernieuwingen in de jaren zestig, zeventig en tachtig. Het individualisme won de strijd en is nu de bepalende levenshouding. „Om het in één zin samen te vatten: iedereen bedenkt het lekker zelf, voor zichzelf.”

We zitten in een „steeds sneller rondtollende samenleving waarin bijna iedereen wat anders vindt, wat anders eet, wat anders aanheeft en wat anders gelooft.”

Sluiter vindt - als het gaat om het woord verbinden - dat je dan drie dingen moet doen. „Ruimte geven, ruimte nemen, maar je ook weer voegen.” In de praktijk betekent dit volgens Sluiter: dat je mensen en groeperingen met andere ideeën dan jijzelf hebt in hun waarde laat. „Je kunt met elkaar discussiëren, standpunten uitwisselen, uitleggen, verklaren, getuigen, noem maar op, desnoods proberen elkaar te overtuigen. Maar elkaar willen bekeren, je eigen geloof of gedachtegoed principieel boven dat van de ander stellen, dat verbindt niet. Dat moet je dus laten, als je wilt verbinden. Verbinden is dus ruimte geven en gunnen aan de ander, maar ook zelf de ruimte nemen. Je kunt elkaar zelfbewust, open en eerlijk, zonder schroom tegemoet treden.”

Inspirator Piet Heemskerck

Dat was eigenlijk wat er gedurende de hele middag gebeurde. Luisteren.

In de rij om vooraf bedankt te worden voor het tot stand komen van het symposium 'Verbinding'. Foto: FD

Oordeel en veroordeel niet en treedt de ander onbevooroordeeld tegemoet

Naar bezielende toespraken, zoals van Cem Kaya van de Turkse moskee in Leeuwarden, die vertelde hoe Piet Heemskerck (1931-2014), mede-oprichter van Kleurrijk Fryslân, voor hem een groot voorbeeld was in de interreligieuze dialoog. „Hij wist me soms dingen over de islam te vertellen die ik zelf niet eens wist.” Kaya's oproep: oordeel en veroordeel niet en treedt de ander onbevooroordeeld tegemoet. „Ga in gesprek en verplaatst je in de ander.”

Asha Autar gaf een inkijkje in het hindoeïsme en vertelde hoe er sinds 13 september aan de Oldegalileën 129 in Leeuwarden een hindoeïstisch centrum is. Ze richtten zich met activiteiten niet alleen op de eigen religieuze gemeenschap maar juist op iedereen en vormen zo echt een verbindend onderdeel in de wijk.

Dick Liefink sprak over het soefis-

me. Als wij de tijd nemen en de moed hebben om de stilte toe te laten dan kan onze ziel zich onthullen, doceerde hij. „De ziel dat is ten diepste ons hart.” Via die weg kun je, volgens het soefisme, uitkomen op het pad van de wijsheid. „Het is jouw keuze of je dat pad volgt of niet.” Uiteindelijk kom je volgens Liefink dan uit bij wat je eigenlijke levensopdracht is als mens. Kinderen, van wie het hart van nature al openstaat, kunnen ons hier een voorbeeld in zijn.

De Rozekruisers Orde AMORC gelooft dat verbinding tussen mensen al bestaat en voor mensen innerlijk voelbaar is, zo vertelde Michiel Schillhorn van Veen. „Het persoonlijk Godsbeeld wordt door de Rozekruisers aangeduid als God van mijn hart. God van mijn begrip. Het is daarmee een zeer persoonlijke ervaringen en geen voorgeschreven beeld van een God naar menselijke gelijkheid.”

Duif

Pieter Lootsma, die namens de Raad van Kerken in Leeuwarden het woord voerde, hield een vrije vertelling over de duif, die symbool staat voor de Geest van Jezus, die mensen 'inspireert, uitnodigt en aanspoort'. „Neem je vrijheid. Vlieg. Neem je verantwoordelijkheid. Ga.” Daarom komen kerkmensen in verzet tegen bijvoorbeeld corrupte machtsyste-

men, migranten in overvolle bootjes en hulpbehoevende ouderen.

Aan de vooravond van Joods Nieuwjaar - het jaar 5780 begon gisteravond - wees Lex van der Star er op dat voor verbinding met de ander het noodzakelijk is om uit je eigen comfort-zone te stappen. „Naar de ander luisteren. Liefdevol, oprecht en onbaatzuchtig. Pas dan krijgt verbinding met die ander echt inhoud”, aldus de vertegenwoordiger van de Progressief Joodse Gemeente Noord-Nederland.

George Gelauff (Apostolisch Genootschap) vertelde hoe verbinding begint met je kwetsbaar durven opstellen, zoals Brené Brown het in haar bekende boek (De kracht van kwetsbaarheid) beschreef. Voorwaarde is dat je in dat proces van verbinding en geschonken vertrouwen - mag weten - „dat je mag zijn wie je bent.”

Verbinding is samengevat iets waarbij je in kleine stappen over grenzen heen stapt waarvan je zelf niet had verwacht het te kunnen als mens. Met ontmoetingen en workshops werd dat gistermiddag nog verder in de praktijk gebracht.

„Hier treffen vandaag mensen elkaar die elkaar nog nooit hadden gesproken”, aldus medeorganisator Jan Bosman. Daarmee was het symposium al geslaagd. De eerste bouwsteen van verbinding werd in de Leeuwarder kerkmensen in verzet tegen bijvoorbeeld corrupte machtsyste-

BEWUSTZIJN

Bij verbinder wijkt ambitie voor ideaal

Een kleurrijk palet aan religies en geestelijke stromingen onthulde gistermiddag op een symposium van Platform Kleurrijk Fryslân de bijdrage aan meer verbinding tussen mensen. Een moslim ging bidden in plaats van blowen, een soefi ruilde ambitie in voor ideaal.

De workshop 'Verbindende rituelen en gebruiken in de islam' van Fatima Taihan. FOTO HOGE NOORDENJAAP SCHAAF

'Respect opgeëist in plaats van opgebracht'

„Verbinding is net stopverf: het heeft pas zin als je er iets mee doet.” Dat verkondigde burgemeester Roel Sluiter van Harlingen bij het levensbeschouwelijke Kleurrijk Fryslân-symposium gistermiddag in Leeuwarden. Volgens de bestuurder, 'sociaaldemocraat van geloof', is ruimte geven, ruimte nemen en je ook weer voegen de basis voor het creëren van verbinding tussen mensen. Respect is volgens Sluiter tegenwoordig het meest misbruikte woord. „Het wordt vaak opgeëist in plaats van opgebracht.” Hij waarschuwde tegen het bijna alledaagse racisme en het over de top geraakte individualisme. Sluiter laakte de heftige reacties op Greta Thunberg en andere activisten en op vrouwen in het algemeen. „Die stroom van haatdragende beschadiging is alleen te stoppen door verbinding van alle krachten van redelijkheid.” Pieter Dronkers sloot de middag af. Na dit praten is het tijd voor actie, vindt de theoloog en PAX-vredeswerker. „Zet kerk, tempel, synagoge en moskee open. Ga op tournee langs scholen, kroegen, beleidsmedewerkers en gemeentebestuurders.”

WIEBE VAN DER HOUT

Geloven in een wereld die van iedereen is met religie als krachtbron voor duurzaam en kleurrijk samenleven in gelijkwaardigheid. Met die woorden opent hindoë Sandra Roza het symposium 'Verbinding'. De voorzitter van het jubilerende Platform Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân is sinds kort Ridder in de Orde van Oranje-Nassau vanwege haar verbindende werk. Liefst acht sprekers borduren in de doopsgezinde kerk van Leeuwarden voort op het thema 'menschelijkheid', vorig jaar bij LF2018 aan de orde.

De humanistische Rozenkruisersorde AMORC, medeorganisator van de bijeenkomst, baseert zich op drie manifesten van begin zeventiende eeuw. „In harmonie leven met jezelf,

de andere en de kosmos”, verwoordt grootmeester Michiel Schillhorn van Veen van de orde het gedachtegoed. Lidmaatschap ervan is verenigbaar met alle religies, zegt hij.

Vanwege de maatschappelijke polarisatie en de klimaatcrisis formuleerden de Rozenkruisers recentelijk een tien punten tellende utopie. Eén wereldregering, geen ellende en armoede, de natuur als tempel, werk als ontplooiing en niet als verplichting en arts die ziel en lichaam behandelen zijn er enkele. De zaal ondergaat de droomlijst met gesloten ogen en een overdenkingstilte.

Cem Kaya, bestuurder van de Turkse moskee in Leeuwarden, is als vertaler voor zijn imam bij bezoeken aan de moskee goed op de hoogte van de gedachten van buitenstaanders over de islam. En die vallen vaak niet mee. „Toen ik mij door dat

'De mens is voor saamhorigheid door God geschapen'

tolkenwerk meer verdiepte in mijn moslimgeloof, brak ik met blowen, ging vijf keer per dag bidden en bezocht vaker de moskee. Van wijlen Piet Heemskerk van Kleurrijk Fryslân, God hebbe zijn ziel, leerde ik veel over andere geloven en zelfs ook over mijn eigen.”

Kaya snapt de angst voor de radicale islam, maar vindt het onterecht dat moslims van allerlei maatschappelijke problemen de schuld krijgen. „Straks zeggen ze ook nog dat de aardbevingen in Groningen door

ons komen.” Zijn motto voor verbinding: oordeel niet, vooroordeel niet en veroordeel niet.

Van de acht sprekers is er slechts een vrouw, maar dat maken ze goed bij de praktische workshops. Vier van de zes leiden ze.

Spreker Asha Autar van de hindoe-gemeenschap in Leeuwarden houdt het aangenaam kort. „Alles staat met elkaar in verbinding bij hindoes. De mens is voor saamhorigheid door God geschapen”, haakt ze in op het thema. Bij verhaalt ze over de opening twee weken geleden van een eigen centrum aan de Oudegallen, tegelijk ook een verbindend verblijf voor de stadswijk.

De vertinnerlijking van het soefisme klinkt door bij Dick Liefink. Hij bepleit de reis naar de stilte van het eigen hart, waar de ziel huist. In plaats van ambitie (hoofd, buik, heb-

ben) moeten we naar het ideaal (hart, werkelijk zijn). „Laten we onze kinderen de kennis bijbrengen dat ze hun hart open moeten houden.”

De Joden vieren deze dag hun nieuwjaar: 5780 om precies te zijn. Laat Facebook, Instagram en WhatsApp eens links liggen en kies voor gemeenschap en onbaatzuchtig luisteren, adviseert de progressief-joodse Lex van der Star.

Predikant Pieter Lootsma (Raad van Kerken Leeuwarden) stelt de duif ten voorbeeld. Boodschapper van nieuw land bij Noach, vredesvogel en verbinder van hemel en aarde bij de doop van Jezus in de Jordaan. „Duiven kennen geen nationale grenzen. Laat kerkmensen als vrije vogels kiezen voor hun verantwoordelijkheid. Ze blijven in kleurrijk Fryslân zoeken naar een plek om samen in vrede te kunnen leven.”

Verzet tegen het politieke vandalisme

Er is een monster actief in onze samenleving, dat vrijwel uitsluitend aan negatieve gevoelens appelleert en valse tegenstellingen creëert en aanwakkert. Het is tijd om in verzet te komen.

Opinie

Roel Sluiter

Zeer onlangs sprak iemand bij het afscheid van een burgemeester die om zijn verbindende kwaliteiten geroemd werd: „Verbinden is net stopverf: het plakt, maar het heeft pas zin als je er ook iets mee doet.“

Om maar meteen met de deur in huis te vallen: is het niet veel meer een tijd om iets te doen? Om grenzen af te bakenen? Om paal en perk te stellen en heel erg duidelijk te zijn? Er zijn op dit moment onaangename krachten in de samenleving, die er altijd in meer of mindere mate zijn geweest, maar die zich nu sterk genoeg voelen om van hun kant optimale duidelijkheid te verschaffen omtrent hun bedoelingen. En die bedoelingen bevorderen ongelijke behandeling, zijn discriminerend en racistisch.

Ik vraag me dus af of het wel een goede tijd is voor alleen maar 'verbinding'. We leven in een tamelijk heftige tijd. We worden met scherpe tegenstellingen en soms angst-aanjagende ontwikkelingen geconfronteerd.

Ik wil niemand angst aanjagen, maar ik kan het ook niet mooier maken dan het is. De voorbeelden zijn onuitputtelijk en gaan van groot naar klein. De president van de VS die 10.000 leugens per regeringsjaar debiteert, internationale conflicten op de spits drijft en nu aan de rand van een impeachment-procedure staat. Het Engelse parlement dat vijf weken naar huis gestuurd wordt door een premier die de hele brexit met al z'n rampzalige gevolgen, vooral voor de Engelsen, als één grote studentengrap lijkt te zien, maar nu ook weer door de rechter teruggefloten is.

Dichter bij huis komen we niet voor het eerst, maar telkens weer schokkend en onaantoonbaar, uit bij Geert Wilders, die het onghin-

derd in het parlement herhaaldelijk en venijnig sissend over het 'Marokkaanse gif' in onze samenleving heeft. En een inbellende burger die het de afgelopen week in een door-gaans onschuldig radioprogramma ineens heeft over „jodengespuis dat uitgeroeid moet worden“, waarop de presentator reageert alsof het ook maar gewoon een mening is.

En de op het oog zo keurige mevrouw die in de Eerste Kamer fractievoorzitter van de PVV is en die na een steekpartij op de Grote Markt in Groningen, misschien hebt u ervan gehoord, een tweet de wereld in stuurt: „...en wat u van de media niet mag weten: de verwarde man heeft een Noord-Afrikaans uiterlijk (volgens betrouwbare bron)“. Dat is niet zo! En er volgen correcties, maar ze wijzigt haar bericht niet. Welbewust racistisch *fakenews*.

Ik heb er wel even over nagedacht of ik nog met dit soort voorbeelden moet komen. Trump en brexit, hoe saai kan het nog worden. Die voorbeeldjes van alledaags racisme, als ik volgende week weer een verhaaltje moet houden, heb ik moeiteloos weer nieuwe voorbeelden. Wat zegt het nog?

Maar juist dat is alarmerend. Je haalt te gemakkelijk je schouders op. Wanneer denken we eens: hoe lang laten we dit nu allemaal gebeuren? Hoe lang gaat dit nog door?

Ik kom weer terug bij het thema 'verbinden'. Moeten we ons niet eerder teweer stellen, ons verzetten, onze hakken in het zand zetten, onwrikbaar en onvermurwbaar, dan 'verbinden'?

Misschien kun je het combineren. Ik kom tot de conclusie dat we het kunnen hebben over wat goed is om te verbinden én over waar de grens ligt, waar je niet meer kunt, maar misschien ook niet meer wilt verbinden.

Monster

Bij ons is *a monster on the loose*. Een veelkoppig monster, een samenstel van kwaadaardige geslepenheid,

Aan de heftigheid waarmee wordt gereageerd op mensen als Greta Thunberg zie je dat er een bedenkelijke neiging tot radicalisering gaande is, aldus Roel Sluiter. Foto: EPA

Wanneer denken we eens: hoe lang laten we dit nu allemaal gebeuren? Hoe lang gaat dit nog door?

bedrieglijkheid en domheid. Een monster dat vrijwel uitsluitend aan negatieve gevoelens appelleert en valse tegenstellingen creëert en aanwakkert.

We komen het monster tegen in Twitterberichten en op Facebookpagina's, in de geschreven pers en in die twee politieke partijen, die deze negatieve energie proberen te kanaliseren en voor verkiezingswinst in te zetten. Dit klinkt van mijn kant hard en alleen maar negatief. Dus heb ik bedacht dat ik ook eens wat vriendelijks moet bedenken over de mensen van Forum voor Democratie en de Partij voor de Vrijheid.

Ze hebben een mening die ik op heel veel punten niet deel, maar dat is hun goed recht. Dat is immers het

kenmerk van onze democratie: dat we het over allerlei dingen niet eens zijn. Hun partijnamen zijn trouwens allerminst onheilspellend; Partij voor de Vrijheid, Forum voor Democratie. Precies wat we willen toch? Maar: er zijn wel eens eerder namen aan partijen gegeven die aanzienlijk onschuldiger klonken dan ze waren. En PVV en FVD zijn naar mijn opvatting nu juist niet de partijen waar je uitkomt als je vrijheid en democratie wilt. En het is breder dan bij die partijen alleen.

Er is een bedenkelijke neiging tot radicalisering gaande als je ziet hoe heftig er wordt gereageerd op mensen die zich druk maken over het klimaat - denk eens aan de heftige reacties op Greta Thunberg - hoe er op vrouwen die zich onderscheiden wordt gereageerd, hoe er wordt gereageerd als de zoon van Femke Halsema een stomme streek uithaalt, en ga zo maar door.

Daár zit het monster in onze samenleving: in de heftigheid, de kwaadaardigheid, de haat. Het werken met compleet vertrokken beelden om tegenstanders kapot te maken, de overdrijvingen, de misvormingen, het *fakenews* dat wordt ingezet om de ander te schaden.

Het is de kwaadaardige bedoeling

om van de domheid en radeloosheid van andere mensen gebruik te maken. Het is het fundamenteel onvriendelijke, ontoegankelijke en haatdragende van deze 'levensbeschouwelijke stroming', die zich soms als een wilde, niet te beteugelen stroom een weg baant. Het is dit monster waarmee geen verbinding mogelijk is. Die stroom moet ingedamd, het monster moet getemd.

Verbinden maakt ons sterker, maar ergens houdt het op. Dan maakt verbinden meer kapot dan ons lief is en dan geldt het trekken van een grens: hier moet het stoppen! En hoe doen we dat dan, die grens? Juist door te verbinden. Dat alle krachten van redelijkheid, hoezeer ook onderling verschillend, elkaar vasthouden. Alles wat onze samenleving, hoe weinig perfect die ook is, ons biedt om verbinding met elkaar te maken, is het waard die samenleving ook te beschermen tegen krachten die het op haar gemunt hebben en haar willen slopen. Verbinding is verzet tegen het politieke vandalisme.

Roel Sluiter (PvdA) is burgemeester van Harlingen. Dit is een ingekorte versie van de lezing die hij gisteren hield in Leeuwarden

Sluiter: kom in verzet tegen verharding

Burgemeester Roel Sluiter (PvdA) wil revival van respect

Lodewijk Born

Leeuwarden | Het wordt tijd om de hakken in het zand te zetten, in verzet te komen tegen verruwing en verharding die norm lijkt te zijn geworden in onze samenleving. Dat pleidooi hield burgemeester Roel Sluiter van Harlingen gisteren in de doopsgezinde kerk in Leeuwarden.

Sluiter sprak op een symposium van het Platform Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân en de Roze-kruisers Orde AMORC. Het thema: verbinding. Maar Sluiter nam de gelegenheid te baat om zijn zorgen te uiten over wat hij ziet gebeuren in de wereld en in de Nederlandse samenleving. In het groot en in het klein.

Hij verwoordde wat we massaal zien gebeuren. „Verruwend woordgebruik, scheldpartijen en mensen belachelijk maken. Het woord 'respect' is in dit verband misschien wel het meest misbruikte woord in deze tijd. Hoe vaak wordt er niet 'respect'

opgeëist door types die zelf allerm minst van enige achting naar anderen blijk geven? Hoe vaak wordt niet gezegd 'met alle respect, maar...' en dan wordt iemand genadeloos afgebroken.”

Sluiter pleit voor een revival van de schijnbaar verouderde begrippen in de maatschappelijke omgang: „Voeg je, pas je eens aan en doe normaal, zou ik heel veel mensen willen toeroepen en dan heb ik het over mensen in de top van onze nationale politiek tot aan de wijze waarop wij onze meningsverschillen soms op straat uitvechten.”

75 jaar bevrijding

Hij wees erop hoe we sinds begin september begonnen zijn met het vieren dat het 75 jaar geleden is dat Nederland in verschillende etappes bevrijd werd van de Duitse fascistische en racistische bezetting. „Het is, met de huidige levensverwachting nog niet eens één mensenleven geleden dat 'we' er hier, in het beschaafde West-Europa, een onvoorstelbare, nog niet eerder vertoonde puinhoop van hadden gemaakt.”

„Het is van een onwaarschijnlijke

veerkracht waarmee het gelukt is beschaving te laten terugkeren in Europa na 1945. Maar die veerkracht én die capaciteit tot razendsnel verval naar barbarij zijn kennelijk twee kanten van dezelfde medaille in onze geschiedenis. En naast alles wat mooi, hoopvol en kansrijk is - en dat is er! - zie ik te veel tekenen van die afgrond waar we niet naartoe willen, maar waar we, zie de geschiedenis, zie wat er om ons heen gebeurt, zó weer in kunnen storten.”

Het „monster in de samenleving” van heftigheid, kwaadaardigheid en haat moet getemd worden, meent de burgemeester van Harlingen. Daarvoor is gezamenlijk verzet nodig.

Sluiter, sociaal-democraat, was fel op de Partij voor de Vrijheid en Forum voor Democratie. „Ze hebben een mening die ik op heel veel punten niet deel, maar dat is hun goed recht. Het is immers het kenmerk van onze democratie dat we het over allerlei dingen niet eens

zijn. Hun partijnamen zijn trouwens allerm minst onheilsprekend; Partij voor de Vrijheid, Forum voor Democratie. Precies wat we willen toch? Maar: er zijn wel eens eerder namen aan partijen gegeven die aanzienlijk onschuldiger klonken dan ze waren. En PVV en FVD zijn naar mijn opvatting nu juist niet de partijen waar je uitkomt als je vrijheid en democratie wilt.”

Pagina 9 en 22

Sabbatviering in Reduzum

door Joris Groenevelt

Te gast bij een Open Synagoge Dienst van de Liberaal Joodse Gemeente

“Het goede is veel groter dan het kwade”

Op vrijdagavond 15 november 2019 was ik in de Vincentius kerk in Reduzum om aan een open synagoge dienst deel te nemen. Het kerkje in Reduzum was stampvol. We werden er gastvrij en hartelijk ontvangen.

Rabbin Tamarah Benima leidde de dienst. Zij houdt 1 keer per maand, op uitnodiging – dit keer van de Protestantse gemeente in Reduzum – elders een dienst, waarbij iedereen welkom is. De dienst is bedoeld om niet-Joden en Joden, te laten ervaren hoe het is om op vrijdagavond, aan het begin van de sabbat, in een synagoge te zijn.

De Rabbin begon de dienst met te zeggen: vanaf dit moment bent u in een synagoge.

Zij heette iedereen welkom, stak een kaars aan en sprak de zegenspreuk over de sabbat uit.

Op een (dik) stencil kon ieder de Hebreeuwse teksten in transcriptie meelesen, voor een deel ook in het Nederlands vertaald.

Wij worden uitgenodigd mee te zingen. Dat valt niet altijd mee. Gelukkig zijn leden van de Joodse gemeente aanwezig en chazan (voorzanger) de Vries uit Amsterdam.

En al snel hoor je hoe joodse gemeenteleden, begeleid door de chazan, ons voorgaan met hun zang.

Een aantal lezingen uit de Thora klinken, afgewisseld met zingen. Het deed me veel dat de teksten klonken in het Hebreeuws. Die oeroude woorden die de Eeuwige in handen gaf van het Joodse volk, zijn ook een kostbare gave voor de mensheid, een kostbare traditie: ook Jezus hoorde op de sabbat diezelfde woorden. Het was zijn dagelijks brood.

Deze woorden dragen ook mijn leven vandaag.

Als regelmatige kerkganger trof het me hoezeer de christelijke kerken hun oorsprong vinden in de Joodse traditie, daarop geënt zijn.

De elementen in de dienst zijn heel herkenbaar: lezingen, liederen, gebeden, een preek, zegenspreken. De rabbin deelt ook brood en wijn uit aan alle aanwezigen.

Er waren nog drie aparte momenten in de dienst die mij troffen.

De zegening van de kinderen. Een jonge vrouw met een kind komt naar voren. De zegening vindt plaats onder een baldakijn.

Daarna vraagt de rabbijn namen te noemen van zieken voor wie zij voorbede moet doen. Vanuit de kerk worden allerlei namen genoemd, waar voorbede wordt gedaan.

Vervolgens vraagt zij ook om namen van overledenen te noemen. Ook die namen worden in het gebed genoemd.

Het raakte mij dat de leden van de joodse gemeente, die in hun families zoveel verschrikkingen hebben meegemaakt, zich niet laten leiden door verwijten aan falende Nederlanders (al of niet kerkelijk) in oorlogstijd, maar zich laten leiden door de hoop.

Zoals de rabbijn het zo krachtig in haar preek zei en dat enige malen herhaalde: "Het goede is veel groter dan het kwade".

En daarom had deze dienst iets vrolijks, iets ontspannends en waren er na de dienst koffie, thee, wijn, lekkernijen en gezelligheid. Want dat alles hoort er op de sabbat echt bij.

Het bijwonen van deze dienst was voor mij een feestelijk en inspirerend gebeuren. Wat een prachtige manier om verbondenheid en gemeenschap te stichten en te beleven.

Wie Tamarah Benima wil uitnodigen kan mailen naar tamarah@dds.nl

of via de website www.beithachidush.nl contact opnemen.

Boekbespreking 'De meeste mensen deugen' (auteur: Rutger Bregman)

door Gaby van Binsbergen

Het boek "De meeste mensen deugen" van "De Correspondent" medewerker Rutger Bregman heeft een opmerkelijke titel.

Een welkome titel ook in deze tijd. Het biedt een positieve zienswijze die hoopgevend is.

Bregman schrijft over psychologische experimenten die opnieuw bekeken worden en waarvan de uitslagen in het tegendeel worden beschreven en onderbouwd.

Het gaat bijvoorbeeld over het "Stanford Prison Experiment" en over "The shock Experiment", waarvan de uitslagen gemanipuleerd bleken te zijn.

Er wordt verwezen naar twee richtingen in de filosofie:

Hobbes "De ene mens is voor de ander een wolf", versus die van de verlichtingsfilosoof Rousseau die dacht dat we diep van binnen juist goed zijn en dat de beschaving ons heeft beschadigd.

Bregman laat in een paar voorbeelden uit de geschiedenis zien waar zijn voorkeur ligt.

Hij schrijft onder andere over een gesprek met Jos de Bok (project Buurtzorg) over: "De andere wang toekeren" en over: "Thee drinken met terroristen".

Verder in het boek staan de aangrijpende verhalen over de twee broers Constand en Abraham Vijver, over de "Methode Mandela" en over de kerstnacht 1914 in het niemandsland tussen de loopgraven bij het dorp la Chapelle-d'Armentieres in Frankrijk.

Bijzonder is het verhaal van de bewoners van het Duitse dorp Wunsiedel: hoe zij op een humoristische wijze de "strijd" zijn aan gegaan met neo-nazi's die daar de begraafplaats van Rudolf Hess komen bezoeken.

In de epiloog volgen nog 10 leefregels die het bestuderen en naleven meer dan waard zijn.

Een daarvan is:

"We hoeven er niet van overtuigd te zijn dat de meeste mensen deugen, we moeten er in geloven dat we goed zijn, dan verandert namelijk alles".

Het is een boek dat je wereldbeeld kan doen kantelen en dan verrijken.

Tegelijk geeft het je een aantal inspirerende handvatten om hoe om te gaan met haat, racisme en vooroordelen.

Het bovenstaande is dan ook een uitnodiging dit boek te gaan lezen!

Zorgen om het Sinterklaasfeest

door Sandra Roza

In november jl. heb ik mijn gevoelens omtrent het Sinterklaasfeest en wat het met mij als persoon doet, uitgesproken via de sociale media naar mijn vermeende vrienden en familie. Deze actie werd mij niet in dank afgenomen. Juist van deze groep mensen om mij heen had ik op enige begrip gerekend en wat steun verwacht, maar het tegendeel bleek jammer genoeg waar. Hier werd ik erg verdrietig van en kon van de gedachte hieraan niet slapen en besloot 's nachts om een brief te schrijven aan onze burgemeester Fred Veenstra, om mijn zorgen om het Sinterklaasfeest en de verharding van de samenleving te delen. Ik was blij dat de burgemeester ook de tijd heeft genomen om naar mijn verhaal te luisteren en mijn zorgen deelde. Hij nam die week direct actie door in zijn weblog hier aandacht aan te besteden en zegde toe om een gesprek te organiseren met het organiserend comité. Deze acties gaven mij het gevoel begrepen te zijn, dat ik ook meetelde in de samenleving en mijn gevoel er toe deed.

Enkele dagen later heb ik mijn verhaal ondersteund door Kleurrijk Fryslân en het Team Bruggen Bouwen van Kleurrijk Fryslân ook gedeeld met alle burgemeesters in Friesland, de Leeuwarder Courant, het Friesch Dagblad en alle ander pers in Friesland. De reacties waren zeer divers, van dat het niet in hun gemeente speelde tot aan, dat men blij was dat ik mijn verhaal deelde, hetgeen hen aan het denken zette om dit punt binnen hun gemeente ook bespreekbaar te maken.

Kleurrijk Fryslân gaat de komende tijd dialoogtafels organiseren over dit onderwerp en ook het Team Bruggen Bouwen Leeuwarden van Kleurrijk Fryslân gaat hier actie op plegen.

Ik hoop dat we dit jaar, door alle inspanningen vanuit verschillende kanten, een inclusief Sinterklaasfeest met elkaar kunnen vieren.

Hieronder ter ondersteuning enkele krantenartikelen.

HET FRIESCH DAGBLAD | DINSDAG 19 NOVEMBER 2019

Er is geen ruimte voor andermans gevoelens

De zwarte pieten in Fryslân lijken zwarter dan ooit. En dat is pijnlijk en kwetsend voor een deel van de inwoners. Waarom wordt met hen geen rekening gehouden? Wat betekent 'mienskip' dan nog?

Sandra Roza

Sinterklaas werd dit jaar ook in Leeuwarden vergezeld door louter zwart geschminkte pieten.

FOTO: HOGE NOORDEN/JACOB VAN ESSEN

Vorige week woensdag werd ik als burger van Lemmer persoonlijk geraakt door hetgeen zich momenteel in de samenleving afspeelt in de discussie over Zwarte Piet. Ik wil u graag mijn verhaal vertellen en mijn gevoelens bij u onder de aandacht brengen.

Een ander moment zou beter zijn geweest, maar het speelt zich nu af. De zwarte pieten zijn nu zwarter dan ooit. Wat zou het mooi zijn als daar ook wat gekleurde pieten en roetveegpieten bij zouden zijn. Het kinderfeest zou er zeker niet minder van worden en de kinderen zouden net zoveel plezier beleven. Dat is toch wat we met z'n allen willen?

Nu blijkt dat Fryslân toch niet zo tolerant is ten opzichte van haar medeburgers als zij zich doet voorkomen

Ook ik ben jarenlang met mijn kinderen naar de intocht van Sinterklaas geweest en al jarenlang word ik door menig kind gezien als Zwarte Piet. Dat voelde toen niet goed en dat voelt nog steeds niet goed. Ik kon het toen toch naast me neerleggen omwille van mijn kinderen, maar het is een keer te veel.

Nu heb ik er moeite mee om met mijn kleinkinderen naar de intocht van Sinterklaas te gaan en weer bestempeld te worden als Zwarte Piet. Ik ben dat niet en moet dan weer alles uitleggen. Ik ben hier erg moe en zat van.

Het gaat er bij mij om dat je je mening kunt bijstellen met de kennis van nu. Zoals u ook weet: de tijden veranderen en meningen kun je bijstellen, maar daar is in deze discussie geen sprake van. De meningen verharderen met de jaren, er is geen ruimte meer voor dialoog. Ik voel bij menigeen in de samenleving geen bereidheid om naar mijn gevoelens te luisteren.

Ik hoor dat ik gezien wordt als een lieve zorgzame vrouw en niet als zwart of wit. Maar ondertussen wil men niet weten hoe ik me voel, want daar hebben ze geen boodschap aan. Maar ook het stukje met gevoel, ben ik. Ook hoor ik: 'Je moet vast ook heel lang op dezelfde manier als mij naar Zwarte Piet hebben gekeken'. Dat kan men toch niet zomaar voor mij invullen? Ik weet toch zelf wel wat ik voel?

Zware tijden

Ik voel me in deze tijd behoorlijk bedreigd en zeker niet meer veilig. Het schijnt heel moeilijk te zijn om je aan elkaar aan te passen. Maar ik moet me voortdurend aanpassen en dat lukt goed. Als je het wilt, dan kan het! Waar een wil is een weg.

Ik beleef nu zware tijden. Mensen die heel het jaar mijn vrienden zijn, zijn nu ineens mijn tegenstanders en dat onder het mom van traditie! Dat vind ik heel erg triest! Wat mij betreft zijn ze de rest van het jaar ook geen vrienden meer van mij, zegt mijn gevoel! Een vriend is voor mij, zoals Toon Hermans het zo mooi zegt, 'iemand die met je lacht en met je huilt'.

Ik woon al meer dan 45 jaar in Lemmer en krijg zelfs nu nog de vraag 'en hoe vieren ze eigenlijk Sinterklaas in Suriname?' Ik moet me verantwoorden voor wat er in Suriname gebeurt, terwijl ik daar al heel lang niet meer woon. Dat is toch te zot voor woorden?

Ik heb er toch een antwoord op gegeven: „In Suriname wordt Sinterklaas al een tijd niet meer in deze vorm gevierd en is 5 december al heel lang een Kinderdag.” Op dit antwoord zit men niet te wachten, dus krijg ik daar geen reactie op. Men vervalt weer in het toverwoord 'traditie'.

Ik krijg ook naar mijn hoofd geslingerd, dat je een geschiedenis niet zomaar 'even' kunt uitwissen, want dat is een traditie. Mijn inziens kun je leren van een geschiedenis. Daar is geschiedenis ook voor bedoeld. Je mening kun je met nieuwe inzichten aanpassen.

Tolerant

Zoals u kunt lezen, is er in de samenleving weinig tot geen ruimte voor gevoelens van een medemens en - burger. Jammer genoeg wordt de campagne vóór Zwarte Piet juist in Fryslân steeds harder gevoerd. Nu blijkt dat Fryslân toch niet zo tolerant is ten opzichte van haar medeburgers als zij zich doet voorkomen. De zogenaamde mienskip is ver te zoeken in deze discussie.

Er zijn vele werkgroepen die zich inzetten voor vluchtelingen en andersdenkenden. Wat doen zij nu? En waar zijn zij nu? Wat mij betreft is het bij vele van deze organisaties allemaal een schijnvertoning, want aan de andere kant wordt mijn mening en die van velen met mij heel hard de kop ingedrukt. We moeten onze kop houden en niet zeuren, want het is een traditie en daar mag je niet aankomen.

Ook begrijp ik werkelijk niet waarom de middenstand en de betrokken organisaties die dit kinderfeest op deze manier steunen geen rekening houden met de medeburgers die zich gekwetst voelen. Het zou een inclusief feest voor alle kinderen moeten zijn en dat is het op deze manier zeker niet. De sponsors van dit kinderfeest zouden hier eens goed over moeten nadenken. Wat steunen zij eigenlijk en waarom? Ik ga graag met deze sponsors in dialoog. Wellicht ligt hierin de oplossing!

TE GAST

Zwartepietdebat in Friesland is verhard

Twee dagen geleden werd ik als burger van Lemmer persoonlijk geraakt door hetgeen zich momenteel in de samenleving afspeelt in de zwartepietendiscussie. Ik wil u graag mijn verhaal vertellen.

Een ander moment zou beter zijn geweest, maar het speelt zich nu af. De Zwarte Pieten zijn nu zwarter dan ooit. Wat zou het mooi zijn als daar ook wat gekleurde en roetveegpieten bij zouden zijn. Het kinderfeest zou er zeker niet minder van worden en de kinderen zouden net zo veel plezier beleven. Dat is toch wat we met z'n allen willen?

Ook ik ben jarenlang met mijn kinderen naar de intocht van Sinterklaas geweest en al jarenlang word ik door menig kind gezien als Zwarte Piet, dat voelde toen niet goed en dat voelt nog steeds niet goed. Ik kon het toen toch naast me neerleggen omwille van mijn kinderen, maar het is een keer te veel. Nu heb ik er moeite mee om met mijn kleinkinderen naar de intocht van Sinterklaas te gaan en weer bestempeld te worden als Zwarte Piet en weer alles te moeten uitleggen. Ik ben hier moe en zat van.

Het gaat er bij mij om dat je mening kunt bijstellen met de kennis van nu, maar daar is in deze discussie geen sprake van. Er is geen ruimte meer voor dialoog. Ik voel bij mentingen in de samenleving geen bereidheid om naar mijn gevoelens te luisteren.

Ik hoor dat ik gezien word als een lieve, zorgzame vrouw en niet als zwart of wit, maar ondertussen wil men niet weten hoe ik me voel, daar hebben ze geen boodschap aan. Ook hoor ik: 'je moet vast ook heel lang op dezelfde manier als ik naar Zwarte Piet hebben gekeken.' Dat kan men toch niet zomaar voor mij invullen? Ik weet toch zelf wel wat ik voel.

Ik voel me in deze tijd behoorlijk bedreigd en zeker niet meer veilig. Het schijnt heel moeilijk te zijn om je aan te passen aan de ander. Ik moet me wel voortdurend aanpassen en dat lukt goed. Als je het wilt, dan kan het. Waar een wil is, is een weg.

Ik beleef nu zware tijden. Mensen die heel het jaar mijn vrienden zijn, zijn nu in een keer mijn tegenstanders onder het mom van 'traditie'. Dat vind

ik heel erg triest. Wat mij betreft zijn ze de rest van het jaar ook geen vrienden meer, zegt mijn gevoel. Een vriend is voor mij, zoals Toon Hermans het zo mooi zegt, iemand die met je licht en met je huult.

Ik woon al meer dan 45 jaar in Lemmer en krijg zelfs nu nog de vraag: 'En hoe vieren ze Sinterklaas in Suriname eigenlijk?' Ik moet me verantwoorden voor wat er in Suriname gebeurt, terwijl ik daar al heel lang niet meer woon. Dat is toch te zot voor woorden? 'In Suriname wordt Sinterklaas al een tijd niet meer in deze vorm gevierd en is 5 december al heel lang een kinderdag.' Op dit antwoord vervalt men weer in het toverwoord 'traditie'.

Ik krijg ook naar mijn hoofd gestingerd dat je een geschiedenis niet zomaar 'even' kunt uitwissen. Mijn inziens kun je leren van geschiedenis, daar is geschiedenis ook voor bedoeld. Je mening kun je met nieuwe inzichten aanpassen.

En jammer genoeg wordt de campagne Voor Zwarte Piet juist in Friesland steeds harder. Nu blijkt dat de provincie toch niet zo tolerant is ten opzichte van haar medeburgers als zij doet voorkomen en de zogenaamde *mienskip* is ver te zoeken.

Er zijn veel werkgroepen die zich inzetten voor vluchtelingen en andersdenkenden. Wat doen zij en waar zijn zij? Wat mij betreft is het bij veel van deze organisaties allemaal een schijnvertoning, want aan de andere kant wordt mijn mening en die van velen met mij, hard de kop ingedrukt.

Ook begrijp ik werkelijk niet waarom de middenstand en organisaties die dit kinderfeest steunen, geen rekening houden met de medeburgers die zich gekwetst voelen. Het zou een inclusief feest voor alle kinderen moeten zijn en dat is het op deze manier zeker niet. De sponsoren van dit kinderfeest zouden hier eens goed over moeten nadenken. Wat steunen zij eigenlijk en waarom? Wellicht ligt hierin de oplossing.

SANDRA ROZA
Woonst in Lemmer en is afkomstig uit Suriname. Dit stuk wordt ondersteund door het team Bruggen Bouwen van Platform Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân.

Veenstra: praten over Piet

Burgemeester gaat om tafel met sinterklaas-comités
Joure 'Tradities zijn mooi, maar mogen er niet toe leiden dat mensen gekwetst worden', schreef burgemeester Fred Veenstra in een weblog op de site van De Fryske Marren. Voorheen mengde hij zich niet in de discussie over de kleur van de pieten, maar volgend jaar wil hij met de organisatoren van sinterklaasintochten in zijn gemeente in gesprek. 'Ik wil ze graag meenemen in de constatering dat er mensen zijn die zich in deze tijd van het jaar gekwetst en beledigd voelen, omdat ze worden uitgescholden voor zwarte piet. Ik wil ze hierop wijzen', licht hij desgevraagd toe.

Veenstra werd geraakt door een gesprek met een inwoner, die vertelde dat ze in deze tijd van het jaar steeds vaker voor zwarte piet wordt uitgemaakt. Ze voelt zich bedreigd en gekwetst. De burgemeester schrijft dat hij het als zijn taak ziet om het op te nemen voor mensen die zich gediscrimineerd voelen door de manier waarop Sinterklaas gevierd wordt.

Hij oppert dat er met de plaatselijke intochtcomités wellicht afspraken kunnen gemaakt worden over het uiterlijk van de pieten. 'Het kan in onze samenleving niet zo zijn dat mensen vanwege hun kleur voor iets uitgemaakt worden. Sinterklaas is een feest voor iedereen.'

Veenstra plaatste zijn weblog afgelopen vrijdag – de dag voor de intocht van Sinterklaas. Het stuk maakt veel los, merkt hij. 'Er komen ontzettend veel reacties binnen. De meeste zijn niet al te positief. 'Linkse gek' is de meest positieve kwalificatie. Maar er is ook steun. Er is reden om met elkaar het gesprek aan te gaan over waar die gevoelens vandaan komen. Waar komt het vandaan dat mensen in deze tijd van het jaar er.....'

HET FRIESCH DAGBLAD | WOENSDAG 20 NOVEMBER 2019

Commentaar: Een traditie mag ook een keer veranderen

Voor veruit de meeste inwoners van Fryslân was de intocht van Sinterklaas zaterdag een groot feest. Honderden kinderen en hun ouders hebben de goedheiligman op allerlei plekken verwelkomd. Er is muziek gemaakt, er is gezongen en er zijn pepernoten uitgedeeld.

Trudy Oldenhuis

Sinterklaas arriveerde in 2017 met zijn pieten in het centrum van Dokkum. ANP

'Het zou een inclusief feest moeten zijn.' FOTO ANP/ROBIN UITRECHT

Feest geslaagd. Of niet helemaal?

Nee, niet helemaal. Maandag stond in deze krant een verslag van de intocht van Sinterklaas in Leeuwarden, met aandacht voor de demonstratie tegen Zwarte Piet. Die demonstratie riep een reactie op van mensen die juist vóór Zwarte Piet zijn en daarbij zijn vooral door die laatste groep de nodige racistische leuzen gescandeerd.

Zwarte Piet

Het is natuurlijk treurig dat een kinderfeest tot zoveel polarisatie heeft geleid. Dat is in Fryslân extra treurig omdat wij zo graag praten over onze mienskip. Die zou verbindend moeten werken en uitsluiting moeten voorkomen.

Dat is hier niet het geval, zoals ook te lezen is in een ingezonden brief van een inwonster van Lemmer, die gisteren in deze krant stond. Zij schreef eerlijk over de pijn die zij ervaart door Zwarte Piet; een pijn die niet alleen komt door de kleur van de pieten, maar ook doordat de aanduiding 'zwarte piet' haar nog wel eens als scheldwoord naar het hoofd geslingerd wordt. Terecht vraagt zij af waar de mienskip in deze discussie blijft. Is die daadwerkelijk bedoeld voor álle inwoners van Fryslân of alleen voor hen die zich - uit naam van de kinderen! - desnoods met geweld en racistische leuzen inzetten voor een volledig zwarte piet?

Pieten blijven zwart tijdens de Sinterklaasintochten in Fryslân. Organisaties voelen geen druk uit de gemeenschap om de kleur van Piet aan te passen. Toch hoeft dat volgens kenniscentrum Tûmba niet te betekenen dat de kwestie niet speelt in de provincie.

Pieten blijven zwart bij Friese intochten

De organisaties van Sinterklaasintochten in Fryslân passen de kleur van Zwarte Piet niet aan nu er dit jaar bij de landelijke intocht en in het Sinterklaasjournaal louter roetveegpieten te zien zijn.

Een antwoord stond in diezelfde krant onder haar bijdrage: burgemeester Fred Veenstra van De Fryske Marren gaf aan volgend jaar met organisatoren van sinterklaasintochten te willen praten over de kleur van de pieten. Lang had hij zich afzijdig gehouden van deze discussie, schreef hij, maar nu hij wist dat de traditie van Zwarte Piet kwetsend is voor sommige inwoners van zijn gemeente, wil hij zich inzetten voor verandering.

Kwetsend

Dat is een dapper standpunt, dat Veenstra heeft moeten bekopen met allerlei scheldwoorden en beledigingen op sociale media. Maar het is wel een standpunt dat navolging verdient. In de eerste plaats van andere Friese burgemeesters, maar daarnaast ook van andere Friezen. Want er moeten meer mensen zijn die nooit de bedoeling hebben gehad om iemand te kwetsen door Zwarte Piet, maar die best bereid zijn om een traditie te veranderen nu ze weten dat Zwarte Piet door sommige andere mensen - medeburgers, leden van onze mienskip - wel als kwetsend wordt ervaren.

Is de mienskip daadwerkelijk bedoeld voor alle inwoners van Fryslân of niet?

Veenstra's brief is daarom een belangrijk signaal. Hij is een van de eerste Friese burgemeesters die zich zo publiekelijk uitspreekt. Wie volgt?

Hoe zien religies geweld?

door Baukje Groenevelt

Visies op oorlog in jodendom, christendom, islam, hindoeïsme en boeddhisme.

Onze wereld is vol geweld en er zijn nogal wat mensen die religies aanwijzen als veroorzakers van dat geweld. Hoewel dat mijns inziens een aanvechtbare opvatting is, valt niet te ontkennen dat gelovigen, aanhangers van religies de hele geschiedenis door betrokken zijn bij conflicten en oorlogen op allerlei plekken in de wereld.

Maar met geweld mensen benaderen, oorlog voeren is in geen enkele religie vanzelfsprekend. De brochure met bovenstaande titel, uitgegeven door de Raad van Kerken Nederland, blijkt een goede gids om je in bovenstaand thema te verdiepen.

Deze brochure maakt duidelijk dat er in alle religies veel is nagedacht over hoe je je moet verhouden tot geweld en of geweld gebruiken geoorloofd is. En als je geweld wilt, aan welke voorwaarden dan moet zijn voldaan. Wanneer is een oorlog gerechtvaardigd?

In de brochure wordt eerst wat tot de kern, wat tot het hart van de religie behoort, kort uiteengezet. Van daaruit komt aan de orde hoe men denkt over het gebruiken van geweld en wanneer daartoe al of niet over mag gaan. In alle religies blijken daar voorwaarden aan verbonden. Er zijn ook altijd voorschriften over hoe je bijvoorbeeld de vijand moet behandelen en gevangenen. En altijd geldt dat je het conflict moet proberen te voorkomen.

Achtereenvolgens wordt de visie van jodendom, christendom, islam, hindoeïsme en boeddhisme besproken.

Er zijn veel overeenkomsten te ontdekken maar ook hele wezenlijke verschillen. Er worden geen oordelen geveld. De bedoeling van dit geschrift is om meer oog te krijgen voor de achtergronden van de diverse opvattingen en het gesprek en de dialoog te bevorderen.

De werkelijkheid is natuurlijk heel weerbarstig en er gebeuren veel dingen die niet stroken met de visies en de voorschriften. Toch is het, zo is mijn ervaring, heel leerzaam om je in dit thema te verdiepen. Het helpt ook mee actuele situaties beter te begrijpen.

De brochure is geschreven door deskundigen binnen de diverse religies of in overleg met hen.

Zie de website van de Raad van Kerken: www.raadvankerken.nl

Team Bruggen Bouwen Leeuwarden

door Joke Sprey (Coördinator Bruggen Bouwen)

Het team Bruggen Bouwen is alweer een jaar met elkaar onderweg. Vandaar een kort overzicht van het afgelopen jaar. Allereerst volgt een korte terugblik waar het team bruggen Bouwen voor staat en daarna een kort overzicht waar het team nu staat.

Het team Bruggen Bouwers is een initiatief van Kleurrijk Fryslân en bestaat uit 12 deelnemers vanuit verschillende levensbeschouwelijke achtergronden.

De naam Bruggen Bouwen is gekozen om tot uiting te brengen dat men de verschillen tussen mensen van verschillende religies en culturen *wil verbinden en dat men voor elkaar wil opkomen*. Niet het overbruggen van kloven staat centraal, maar het gezamenlijk oplossen van problemen in de samenleving c.q. het bereiken van een voor iedereen geaccepteerde werkbare situatie. Het team krijgt een training om te leren werken met het model van Dialogue for Peaceful Change. Waar moet je aan denken bij problemen: Hoe reageer je als religieuze gemeenschappen als de plaatselijke moskee wordt beklad? Wat betekent het als joden in je woonplaats zich onveilig voelen? Wat te doen als in de gemeenteraad gesproken wordt op een manier die de vrijheid van godsdienst van een religieuze gemeenschap lijkt in te perken? Of als radicalisering dreigt onder een groep jongeren?

Aan de hand van de sociale kaart van Leeuwarden hebben de Bruggen Bouwers gekozen voor het thema discriminatie. De teamleden ervaren affiniteit met het thema discriminatie; tevens past het ook bij een nieuwe ontwikkeling in de samenleving, waarin weer meer ruimte aan racisme wordt gegeven. Een aantal Bruggen Bouwers hebben (helaas) zelf ervaring met discriminatie.

Het team heeft ondertussen twee avonden training gehad om te leren werken met het model van Dialogue for Peaceful Change. Eigenlijk was het slechts ruiken aan het model, want de volledige

training neemt vijf dagen in beslag. Toch waren de twee avonden verrijkend. Om een voorbeeld te geven: een nadere beschouwing van het woord vrede leerde dat er nogal valt af te dingen op de gangbare opvatting dat "vrede" alleen maar positief en "conflict" alleen maar negatief zou zijn. Zonder conflict was er nu geen vrouwenkiesrecht, om maar een voorbeeld te noemen.

De bijeenkomst van het team op 13 november stond in het teken van de Sinterklaas intocht. De figuur Zwarte Piet wordt als discriminerend ervaren. Besloten is om in het heetst van de strijd als team even niets te doen. De voor- en tegenstanders van Piet staan nu op zo gespannen voet tegenover elkaar. Maar wel is besloten om dit jaar contact te zoeken met de groep die de Sinterklaas intocht organiseert. In gesprek met hen duidelijk te maken dat er mensen zijn die Zwarte Piet totaal anders ervaren dan blanke mensen.

Het is heel verrijkend en verdiepend om als groep zo met elkaar bezig te zijn. Een groep die bestaat uit mensen met verschillende achtergronden op het gebied van kleur, religie, opvoeding, overtuigingen enz. Een deelneemster verwoorde het zo: dat ze het bijzonder vond om met blanke mensen op deze manier over discriminatie te praten, dat had ze nog nooit gedaan.

De eerste bijeenkomst van dit jaar is alweer achter de rug. We hebben nagedacht over hoe we verder willen gaan met het onderwerp discriminatie en/of het gesprek over zwarte piet. We hopen u daar de volgende nieuwsbrief meer over te kunnen vertellen. Tot slot kan ik mededelen dat Latifa Benhadda is aangetreden als 2de coördinator van het team Bruggen Bouwen en daar is het team erg blij mee.

We gaan weer Zingen!

door Jan Bosman

Het Kleurrijk Fryslân Ashuka Koor is door Kleurrijk Fryslân gevraagd om weer te zingen op de bijeenkomst 'Kleurrijke Ontmoeten'.

Deze keer in Leeuwarden in de Grote Kerk, op zaterdag 21 maart, 's avonds van 18.30 – 21.00 uur.

Wil je meedoen? Dat kan! Meld je dan hier aan via de mail bij Jan Bosman.

We hopen dat er weer zoveel mogelijk mensen meedoen, om ons te helpen er een klankkleurrijke klinkende ontmoeting van te maken.

Ook mensen die een instrument bespelen zijn van harte welkom.

De repetities zijn op:

29 februari	11.00 uur
7 maart	11.00 uur
14 maart	11.00 uur
21 maart	11.00 uur
21 maart	18.30 uur

Vredeswake

door Jan Bosman

27 februari: Wees welkom bij de maandelijkse Vredeswake op de Nieuwestad

Elke laatste donderdagavond van de maand houdt het Fries Vredesplatform een vredeswake. Door elke maand een half uur te waken voor vrede staan wij stil bij het grote en kleine geweld, dichtbij én ver weg, en bij de vele slachtoffers die van maand tot maand te betreuren zijn. De deelnemers aan de wake staan open voor gesprek over wat mensen bezig houdt wanneer ze even stilstaan bij het vele geweld en bij hun eigen mogelijkheden om daar iets aan te veranderen.

Iedereen kan aansluiten, al is het maar 5 minuten. En je hoeft niets te zeggen. Als je aansluit laat je zien waar je voor staat. Voor vrede. Op 30 januari jl. hielden we tussen de vuren van Cie Carabosse de Vredeswake (Fotografie: Melda Wibawa). De vredeswake wordt elke laatste donderdag gehouden bij het paard op de Nieuwestad. De volgende wake is op donderdag 27 februari a.s. Tijd: 19.30 – 20.00 uur. Iedereen is welkom. Je kunt zo lang staan als je wilt of kunt.

Van de Redactie

door Sandra Roza

In het 25ste jubileumjaar van Kleurrijk Fryslân waren er vele activiteiten. Een selectie van de verslagen is terug te vinden in deze nieuwsbrief. Het nieuwe bestuur gaat op de heidag het activiteitenplan voor dit jaar vaststellen. We hopen u weer te ontmoeten bij onze activiteiten. *Vanuit Kleurrijk Fryslân wensen wij u veel leesplezier!*

Redactie

Annie Kemps
Gaby van Binsbergen
Sandra Roza

Vormgeving en opmaak

Sandra Roza

Heeft u kopij voor deze nieuwsbrief, dan graag mailen naar [Kopij Nieuwsbrief Kleurrijk Fryslân](#) of naar [Gaby van Binsbergen](#).

